

AUKCIONAI VILNIAUS MIESTE

Išparduodamų daiktų aukcionai vykdavo Vilniaus rotušės (čia 1810 m. balandžio 4 d. numatyta pradėti licitaciją daiktų, tarp jų įvairių knygų, likusių po Vilniaus miesto tarybos vertėjo Motiejaus Hubarovičiaus), kartais muitinės ir Žemės teismo patalpose, bet dažniausiai privačiuose vilniečių, tarp jų profesorių, namuose. Pavyzdžiui, ketinančios persikelti iš Nemėžio į naująją rezidenciją netoli Balstogės grafienės Pranciškos Butlerytės Radvilienės (Radziwiłłowa) stalo reikmenų, drabužių, veidrodžių, laikrodžių, šviestuvų, baldų viešas aukcionas 1817 m. spalio 3 d. turėjo vykti Vilniaus universiteto rektoriaus Simono Malevskio mūrnamyje nr. 1272 (numeracija pagal Karolio Grunerto 1808 m. Vilniaus planą) už Aušros vartų. 1823 m. liepos 13 d. konfiskuotų prekių, daugiausia siuvimo medžiagų, taip pat „trijų spausdintų žydiškų knygų“ ir vienos „safjanu [tymu-AP] įrištos užrašų knygos“ viešas išpardavimas numatytas Vilniaus muitinės patalpose. 1808 m. vasario 10 d. konfiskuotų prekių – siūlų, dviejų liemenių, penkių tuzinų prancūziškų kortų ir dešimties neidentifikuotų knygų *Tragedija Aleksandras (Tragedya Alexander)* išpardavimas Lietuvos-Vilniaus gubernijos valdybos nurodymu vyko Rotušėje, už parduotus daiktus gauti šeši sid. rb ir 15 kap., kurie perduoti Ligoninių komisijai. O štai pirklio Šimelio Davidovičiaus Ochlando (Szymel Dawidowicz Ochland) sidabro, perlų ir kitų daiktų, tarp jų hebrajiškų knygų, licitacija po savininko mirties 1826 m. kovo 24 d. organizuota medicinos dr. Jakobo Libošico (Liboszyć) name Vokiečių g. nr. 315. Licitaciją miesto policijos sprendimu daiktų (sidabro, baldų, šviestuvų, laikrodžių, virtuvinio vario ir kt.), tarp jų bibliotekos, likusių po buvusio LDK Iždo komisijos sekretoriaus, kolegijos tarėjo Valentino Pšesmyckio (Przesmycki) mirties, 1832 m. sausio 18 d. nuspręsta surengti Andrejevo name nr. 11 prie Aušros vartų. Kitais atvejais patalpas išnuomodavo religinės bendruomenės. 1817 m. spalio 10 d. vieša įvairios srities knygų lotynų, vokiečių ir lenkų kalbomis, priklausančių poniai Kolyšiniai (Kołyšyna), licitacija buvo numatyta Evangelikų reformatų bažnyčios name Uosto g. (Portowa) nr. 1144 už Trakų gatvės. Taigi, licitacijos vietą lėmė iniciatoriai, dalyvaujančios institucijos ir asmenys, planuojamų gauti lėšų paskirtis.

Vilniaus universitetas dalyvavo Vilniaus miesto tarybos skelbiamuose aukcionuose, kuriuose buvo išparduodami išvykusių iš Vilniaus profesorių daiktai, ypač baldai. Apie 1825 m. balandžio 20 d. įvyksiantį prof. Liudviko Bojanaus daiktų ir įrangos, esančios ekonomijos profesoriaus Jano Znoskos priežiūroje, pardavimą licitacijoje pranešta tų metų balandžio 15 d. Nurodoma, kad licitacija vyks Universiteto namuose, vadinamuose *imbarais*, nr. 48 „iki visiško išpardavimo“. Pagrindu rengti viešą aukcioną tapo minėto J. Znoskos prašymas, o

skelbimą pasirašė Karolis Veneris (Wener), Vilniaus miesto tarėjas. Kitais atvejais apie išpardavimą skelbiama privačiai, be miesto valdžios aprobacijos. Taip atsitiko su 1825 m. balandžio 13 d. išparduodamais daiktais po mediko, profesoriaus Augusto Bekiu mirties. Skelbime nurodyta, kad pradedant minėta data „Universiteto name priešais Šv. Jonų bažnyčią, buvusiam a. a. Bekiu name, bus išparduodamas sidabras, porcelianas, keletas arklių, vežimai ir kita įranga, taip pat mažasis teatras, pritaikytas kambariui su keletu dekoracijų“. Minima teatro įranga patvirtina prielaidas apie Bekiu (beje, dalyvavusio Vilniaus teatrų direkcijos veikloje ir vadovavusio chorui) šeimos iniciatyvumą ir aktyvumą dalyvaujant viešajame Vilniaus gyvenime. Pažymėtina, kad šeimos kilnojamojo turto, tarp kurio knygos neminimos, išpardavimas beveik sutapo su Bekiu namų bibliotekos 131 tomo knygų pardavimu Universiteto bibliotekai 1825 m. gegužės 25 d., kuriame dalyvavo Bekiu dukros Aleksandra ir Hersilija. Be magistrato tarpininkavimo skelbiami ir kiti (iš)pardavimai, vykstantys Universiteto teritorijoje. 1810 m. sausio 1 d. pranešta, kad Universiteto auloje galima pamatyti ir nusipirkti tapybos profesoriaus a. a. Pranciškaus Smuglevičiaus paveikslų, piešinių ir graviūrų. 1810 m. vasario–kovo mėn. platesniuose skelbimuose jau minimi ne tik Smuglevičiaus paveikslai ir graviūros, bet ir „knygos italų ir lotynų kalbomis“, kurias vilniečiai VIU auloje gali apžiūrėti ir įsigyti kasdien nuo 11 iki 13 val. O štai pareiškus pretenzijas dėl akademinės bendruomenės narių turtinio palikimo (pvz., Vilniaus universiteto sekretoriaus Stanislovo Odachovskio) ir įsitraukus teismams, pranešimai buvo skelbiami magistrato vardu.

PROFESORIŲ JOZEFO FRANKO IR JUOZAPO MICKEVIČIAUS BIBLIOTEKŲ LICITACIJOS

Įsigyjant knygas užsienyje Universiteto bibliotekos vadovui Gotfrydui Ernestui Grodekui tarpininkavo profesoriai, o Vilniuje aukcionuose pagelbėdavo studentai, vadinami *akademikais*. Turbūt tokiu įgaliotu asmeniu buvo filaretas, filologas Janas Vernikovskis (Wiernikowski, 1800–1887), Grodeko mokinytis, iš kurio Universiteto biblioteka 1823 m. liepos 4 d. už 25 sid. rb įsigijo devynių tomų Antuano Kurto (Antoine Court de Gebelin) veikalą *Senasis pasaulis, lyginant su moderniu pasauliu* (Le Monde primitive, Paris, 1778–1782). J. Vernikovskis jį nusipirko prof. Jozefo Franko asmeninės bibliotekos licitacijoje. Informacija svarbi, nes rodo, kad bent jau dalis J. Franko bibliotekos prieš jam išvykstant 1823 m. iš Vilniaus buvo išparduota viešai. Tai patvirtina ir filaretas Otonas Slizenis (Ślizień, 1806–1887), atsiminimuose minėjęs, kad J. Franko bibliotekos licitacijoje įsigijo šešetą tomų Anos Luizos Žermenos de Stal-Holšteino (Anne Louise Germaine de Staël-Holstein) ir keturis tomus Valterio Skoto (Walter Scott) knygų. O štai dalyvavimą fizikos prof. Juozapo Mickevičiaus

(1743-1817) asmeninės bibliotekos varžytynėse paliudijo kitas filomatas, Vilniaus auklėtinis, būsimas Čilės universiteto rektorius, mineralogas Ignotas Domeika (1802–1889). Po daugelio metų jis rašė poeto Adomo Mickevičiaus sūnui Vladislovui (Władysław Mickiewicz, 1838–1926): „Minėtais 1816 metais jis [prof. J. Mickevičius] buvo išėjęs į pensiją, bet užsiėmė mokslu, turėjo nedidelį savo fizikos kabinetą ir didelę puikių knygų biblioteką, kelis tūkstančius tomų, ne tik fizikos, chemijos ir matematikos, bet ir daugybės istorinių, filologinių ir filosofinių darbų, kurie buvo parduoti viešame aukcione netrukus po jo mirties. Pamenu, kad šiame aukcione nusipirkau ir namuose turiu Scheele'ės, Bergmano, Priestley kūrinį.“ Prof. J. Mickevičiaus palikimo licitacijoje sudalyvavo ir Vilniaus universitetas (arba knygų įsigyta tiesiai iš paveldėtojų). 1818 m. vasario 22 d. nupirkta žemėlapių iš buvusios J. Mickevičiaus bibliotekos už 23 sid. rb 10 kap., tarp jų garsusis Džovanio Zanonio *Atlasas (Atlas Zannoniego)*, kainavęs 12 sid. rb 20 kap, bei sunkiai identifikuojamas *Prancūzijos atlasas* (kainavo 1 sid. rb 65 kap.). Tarp įsigytų J. Mickevičiaus bibliotekos knygų buvo: Filipo Etjeno Lafosė (Philippe Étienne Lafosse) šedevrų, skirtų žirgininkystei, arklių priežiūrai ir gydymui; ispanų karo inžinieriaus Diego Ufano veikalo *Apie artileriją (Archelia albo Artilleria, Leszno, 1643, kainavo 6 sid. rb.)* vertimas į lenkų kalbą; Nikola Ginė (Nicolas Ginet) *Matininko vadovas (Manuel de l'arpenteur, Paris, 1770 arba 1787 m. leidimas, kainavęs 30 kap.)* ir *Prancūzijos konstitucija (Constitution Française, kainavo 10 kap.)*. Taigi, įsigyti leidiniai patvirtina I. Domeikos teiginius apie J. Mickevičiaus bibliotekos universalumą, taip pat leidžia patikslinti knygų išpardavimo datą (ne 1817, o 1818 m.). Beje, licitacijoje buvo išparduoti ir J. Mickevičiaus sukaupti fizikos eksperimentų mechanizmai ir instrumentai – jų buvo įsigyta Vilniaus universiteto Fizikos kabinetui. Kita vertus, J. Mickevičiaus, mirusio be testamentu, turto išpardavimas, apie kurį viešai pranešta „Lietuvos kurjeryje“ 1817 m. rugpjūčio 7, 10 ir 14 dienomis, galėjo užsitęsti. Tokių atvejų viešai išparduodant knygas yra žinoma. Pavyzdžiui, 1840 m. Savičiaus gatvės namuose nr. 99 viešai buvo parduodami, tikėtina, chirurgijos profesoriaus Jono Frydricho Niškovskio (Jan Friedrich Niskowski, 1774–1816) bibliotekos likučiai – keli šimtai rinktinių veikalų, estampų, žemėlapių.